

מקומה של הכוונה לשם מצוה בבל תוסיף

א. האם אדם עובר על איסור בל תוסיף רק כאשר הוא מוסיף לשם מצוה? התורה ציוותה למשל לדור בסוכת שבעה ימים, ויובל ישן בסוכה בלילה השמיני לא כדי להוסיף בקיום המצוה ולקיימה שמונה ימים אלא סתם כך להנאתו. הוא עובר בכך על איסור בל תוסיף? השאלה קשורה לסוגיית מצוות צריכות כוונה?

מה אתה חושב? נסה להתבונן בשאלה.

הגמ' במסכת ראש השנה דנה בשאלת מצוות צריכות כוונה. רבא הסיק מדברי אבוה דשמואל שלדעתו מצוות אינן צריכות כוונה, ואביי הקשה על כך (ר"ה כה):
אמר ליה אביי: אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה ילקה!

הסבר את הקושיה. מה אביי יענה על שאלותינו?

אם מצוות היו צריכות כוונה היינו מבינים מדוע הוא לא לוקה: מאחר שמצוות צריכות כוונה, והוא ישן בסוכה להנאתו ולא לשם מצוה, הוא לא עובר על האיסור. אולם, לדבריך שמצוות אינן צריכות כוונה, מדוע הישן בסוכה בשמיני להנאתו אינו לוקה, הרי הוא עובר על איסור בל תוסיף! עולה אפוא מדברי אביי שיש קשר בין השאלות, הצורך בכוונה במצוות ובאיסור בל תוסיף.

בהמשך הסוגיה הגמ' מביאה את תשובתו השנייה של רבא שמנתקת בין הדיונים וטוענת שלמרות שמצוות אינן צריכות כוונה, איסור בל תוסיף מותנה בכוונה (שם):

רבא אמר: לצאת (ידי חובת המצוה) – לא בעי כוונה, לעבור (משום בל תוסיף) – בעי כוונה (ולכן הישן בשמיני בסוכה להנאתו אינו לוקה) – והא מתן דמים לרבי יהושע, דלעבור, ולא בעי כוונה!
נלמד את דברי רבי יהושע שמהם מקשה הגמ':

הניתנין במתנה אחת (דמים של קרבן שיש לזרק על קרן אחת של המזבח) שנתערבו בנתנין מתנה אחת – ינתנו מתנה אחת, מתן ארבע במתן ארבע, ינתנו במתן ארבע, מתן ארבע במתן אחת, רבי אליעזר אומר: ינתנו במתן ארבע, רבי יהושע אומר: ינתנו במתן אחת. אמר לו רבי אליעזר: הרי הוא עובר על בל תגרע! אמר לו רבי יהושע: הרי הוא עובר על בל תוסיף.

באיזה מקרה נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע? כיצד הגמ' מוכיחה מדברי רבי יהושע שעוברים על בל תוסיף גם ללא כוונה?

כאשר נתערבו דמים של קרבן שיש לזרקו על ארבע קרנות המזבח, 'ניתנין במתן ארבע', עם דמים של קרבן שיש לזרקו פעם אחת על המזבח, 'ניתנין במתנה אחת', מטרת זריקת התערובת על ארבע קרנות המזבח היא קיום מצוות הניתנין במתן ארבע ולא הוספה על מצוות הניתנין במתנה אחת. בכל זאת רבי יהושע אומר שהזרקת ארבע יעבור על בל תוסיף, ומכאן שעוברים על בל תוסיף גם ללא כוונה!
בעקבות קושייה זו רבא משנה את תירוצו (שם):

אלא אמר רבא: לצאת - לא בעי כוונה, לעבור בזמנו (בזמן המצוה) - לא בעי כוונה, שלא בזמנו (לאחר זמן המצוה) - בעי כוונה.

סכם את תשובתו של רבא. כיצד היא מסבירה מדוע הישן בסוכה בשמיני להנאתו אינו לוקה? חשוב היטב: מהי סברת החילוק?

אדם שישן בסוכה בשמיני להנאתו אינו לוקה משום שלאחר זמן המצוה האיסור מותנה בכוונה לשם מצוה.

חשוב היטב: רבא אמר ש'לעבור בזמנו לא בעי כוונה' והוא סובר שמצוות אינן צריכות כוונה. מה הוא היה אומר לפי עמדת מצוות צריכות כוונה? האם גם עמדה זו יכולה להסכים לכך שבזמן המצוה איסור בל תוסיף אינו מותנה בכוונה?

ב. הטור כותב (אור"ח תרנא):

ולא יפחות מהן ולא יוסיף עליהן מין אחר, אפ' אם לא יאגדנו עמהם אם יאחזנו בידו עמהם לשם מצות לולב איכא בל תוסיף.

מדבריו עולה שהאיסור מותנה בכוונה לשם מצוה, והבית יוסף מקשה על כך (ב"י שם): ומה שכתב דכשמוסיף מין אחר אם יאחזנו בידו עמהם [שלא] לשם מצות לולב אינו עובר עליו קשה דהא אסיקנא בסוף פרק ראוהו בית דין (ר"ה כח): דלעבור בזמנו לא בעי כוונה.

מהי קושיית הבית יוסף?

נלמד את תשובת המגן אברהם (תרנא, ס"ק כז):

בטור כתוב דוקא אם נטלו לשם מצוה והקשה הרב בית יוסף דהא איתא בר"ה דף כ"ח דלעבור בזמנו לא בעי כונה עכ"ל... ולא ראה מה שכתב רבנו ירוחם נתיב ג' ח"ג דהני מילי אליבא דמאן דאמר מצות אין צריך כוונה אבל לדידן דצריכים כוונה כמו שכתבתי סי' ס' סעיף ד' אינו עובר עד שיכוין וכך הוא ריש פרק י' דערובין בגמ'.

מהי תשובת המג"א?

לדבריו, רבא אמר ש'לעבור בזמנו לא בעי כוונה' רק בתוך הדיון בשיטה שמצוות אינן צריכות כוונה. גם הוא יסכים שאם מצוות צריכות כוונה, אז גם בל תוסיף מותנה בכוונה, והטור הרי פוסק שמצוות צריכות כוונה.

האליה רבה, רבי אליהו שפירא, חלק על דברי המגן אברהם, ולדעתו דברי רבא, 'לעבור בזמנו לא בעי כוונה', נאמרו גם לפי עמדת מצוות צריכות כוונה. הוא מקשה מדברי הרא"ש המביא את דברי רבא למרות שהרא"ש פוסק שמצוות צריכות כוונה (אליה רבה תרנא, אות לח):

וצ"ע הא כתב הרא"ש פרק לולב הגזול [סי' כד] זה לשונו, אם הוסיף מין אחר לנוי אין בו משום בל תוסיף כיון דלא נתכוין אלא לנוי, ואף על גב דבזמנו לא בעי כוונה לבל תוסיף, היינו בסתם, אבל אם כיון לנוי... אינו עובר עכ"ל, הא סבירא ליה לרא"ש [ר"ה פג סי' יא] דמצות צריכות כוונה. אלא משמע דסבירא ליה דלכולי עלמא בזמנו לא בעי כוונה.

מהי ראיית האליה רבה לכך שדברי רבא, 'לעבור בזמנו לא בעי כוונה', נאמרו לכולי עלמא?

הרא"ש הרי סובר שמצוות צריכות כוונה, ובכל זאת הוא כותב כמסיה לפי תומו ש'ואף על גב דבזמנו לא בעי כוונה לבל תוסיף', ומכאן שלדעתו דברי רבא נאמרו גם לעמדת מצוות צריכות כוונה.

ג. רבותינו הפוסקים נחלקו אפוא בשאלת הקשר בין הצורך בכוונה במצוות ובבל תוסיף, ובשאלה האם עמדת מצוות צריכות כוונה יכולה להסכים עם דברי רבא שבזמן המצוה עוברים על בל תוסיף גם ללא כוונה: הב"י והאליה רבה סבורים שכן, והמג"א טוען שלדעתה תמיד יש צורך בכוונה. ננסה להתבונן עוד בשאלה זו של הקשר בין הדיונים – הצורך בכוונה במצוות ובבל תוסיף – ונלמד את דבריו של ר' אשר וייס (מנחת אשר פסחים סימן פא):

נראה בזה דהנה יש לחקור בגדר כונה במצוות, האם פירוש הדברים דכדי לצאת ידי חובתו צריך האדם לעשות שני דברים דהיינו עשיית המצוה והכונה, ועד שלא ימלא את שני הדברים הנדרשים ממנו דהיינו מעשה וכונה לא יצא י"ח, או דלמא כל חובתו בענין המצוות הוא רק לקיים את מצוות ה' בפועל אלא דאם לא יתכוון לצאת ידי חובה אין זה מצות ה' ומעשיו הם כמעשי רשות בעלמא ואין עליהם שם מצוה.

מהן שתי האפשרויות העקרוניות שמציע ר' אשר וייס? חשוב היטב: לפי איזו אפשרות הקשר בין הצורך בכוונה למצוות לכוונה בבל תוסיף מובן יותר?

ר' אשר מסביר את הקשר לאור האפשרות השנייה (שם):

ולמ"ד מצוות צריכות כונה אם לא כיוון אין זה מעשה מצוה ולפיכך אינו עובר בבל תוסיף שאינו מוסיף על המצוה, דגם ההוספה צריכה להיות בגדר מעשה מצוה.

לעומת זאת, לפי הדרך הראשונה משמעות הצורך בכוונה היא דרישה נוספת מהאדם: לא לעבוד את ה' בגוף בלבד אלא לצרף לכך עבודה רוחנית. נראה שלפי דרך זו הדרישה לכוונה לא אמורה להוביל לאמירה שאדם אינו עובר על בל תוסיף ללא כוונה, וכך כותב ר' אשר (שם):
אך אם נימא דכל גדר הכונה אינו לקבוע על המעשה שם מצוה, אלא מצוה היא על האדם לא שייך זאת בבל תוסיף.

חזור אל מחלוקת הפוסקים שלמדנו – האם עמדת מצוות צריכות כוונה יכולה להסכים עם דברי רבא שבזמן המצוה עוברים על בל תוסיף גם ללא כוונה לשם מצוה – והסבר אותה לאור הקירתו של ר' אשר וייס במהות הצורך בכוונה במצוות.

ד. נפגשנו לעיל עם דברי המגן אברהם שעמדת מצוות צריכות כוונה סבורה שגם איסור בל תוסיף צריך ומותנה בכוונה. אולם, דברים אלו קשים לכאורה. דברי רבא, 'לעבור בזמנו לא בעי כוונה' נאמרו הרי כתשובה לקושיה מדברי רבי יהושע (ר"ה כח):

הניתנין במתנה אחת שנתערבו בנתנין מתנה אחת – ינתנו מתנה אחת, מתן ארבע במתן ארבע, ינתנו במתן ארבע, מתן ארבע במתן אחת, רבי אליעזר אומר: ינתנו במתן ארבע, רבי יהושע

אומר: ינתנו במתן אחת. אמר לו רבי אליעזר: הרי הוא עובר על בל תגרע! אמר לו רבי יהושע: הרי הוא עובר על בל תוסיף.

הגמ' הקשתה כאמור מדברי רבי יהושע על דברי רבא (שם):

רבא אמר: לצאת - לא בעי כוונה, לעבור (משום ב"ת) - בעי כוונה. - והא מתן דמים לרבי יהושע, דלעבור, ולא בעי כוונה! אלא אמר רבא: לצאת - לא בעי כוונה, לעבור, בזמנו - לא בעי כוונה.

'במתן דמים', כאשר נתערבו דמים שניתנים במתן ארבע בדמים שניתנים במתן אחת, רבי יהושע סבור שאם יתן ארבע יעבור על בל תוסיף. זאת למרות שאין בכוונתו להוסיף על הדמים שניתנים במתן אחת: הוא עושה זאת רק כדי לקיים את מצוות הדמים שניתנים במתן ארבע! כיצד אפוא נוכל לומר שלפי עמדת מצוות צריכות כוונה איסור בל תוסיף מותנה בכוונה? איך נסביר אם כך את דברי רבי יהושע?

נסה להתמודד עם השאלה.

נסה להתמודד עם השאלה: הסיבה שאיסור בל תוסיף מותנה בכוונה לפי עמדת מצוות צריכות כוונה היא שלתפיסה זו ללא הכוונה המעשה אינו נחשב כמעשה מצוה, ולכן אין לראותו כהוספה במצוה. והנה, מתן הדמים שנתערבו ודאי שייך לעולם המצוות, הרי הדמים ניתנים על גבי המזבח כחלק מעבודת הקורבנות! נכון שאין מטרת הנותן להוסיף על הדמים שניתנים במתן אחת אלא לקיים את מצוות הניתנים במתן ארבע, אך אין בכך כדי לשנות את אופי המעשה ולפגוע בשייכותו לעולם המצוות, ולכן הנותן עובר בבל תוסיף גם לפי עמדת מצוות צריכות כוונה. לאור דברים אלו, הקושיה מדברי רבי יהושע היא רק על השלב שבו הבנו שרבא סובר שאיסור בל תוסיף מותנה בכוונה גם אם מצוות אינן צריכות כוונה. בשלב זה הצורך בכוונה לא נבע מתפיסה שללא הכוונה המעשה אינו מעשה מצוה, הרי רבא סבור שמצוות אינן צריכות כוונה, אלא מהבנה נקודתית באיסור בל תוסיף שהוא מותנה בכוונה להוסיף¹. על אפשרות זו הקשתה הגמ' מדברי רבי יהושע - שהנה, למרות שמטרתו אינה הוספה על הניתנים במתן אחת אלא קיום מצוות הניתנים במתן ארבע, בכל זאת עובר בבל תוסיף, ומכאן שהאיסור אינו מותנה בכוונה להוסיף. הצורך בכוונה לשיטת מצוות צריכות כוונה נובע ממקום אחר, הצורך בכוונה כדי שהמעשה ייחשב למעשה מצוה, ועליו אין קושיה מדברי רבי יהושע וכפי שהתבאר.

ה. הגמ' דנה בשאלתנו במקום נוסף, ונקדים לדברים שאלה נוספת: נפגשנו עם שיטת המגן אברהם הקושר בין המחלוקת בכוונה במצוות ובין שאלת הצורך בכוונה בבל תוסיף. לדבריו, עמדת מצוות אינן צריכות כוונה סבורה שגם איסור בל תוסיף אינו צריך ומותנה בכוונה. מה יהיה הדין לפי דרך זו כאשר מתכוון בפירוש שלא להוסיף לשם מצוה? נפגשנו לעיל עם חילוקו של הרשב"ם (תלמידי רבנו יונה ברכות ברכות ו. בדפי הרי"ף):

ורבינו שמואל ז"ל סובר שאע"פ שמצוות אינן צריכות כוונה, ויצא בדיעבד זהו כשעושה המצוה בסתם, אבל כשמתכוין בדיעה שלא לצאת ודאי אינו יוצא.

1. אולי בגלל שבניגוד לשאר האיסורים, אין הרי בעיה עצמית בעצם ההוספה במצוה אלא הבעיה שאדם יוצר דת חדשה ומשנה מציווי התורה, ובעיה זו קיימת רק כאשר אדם מתכוון לעשות זאת ולא כאשר הוא מוסיף להנאתו ללא כוונה לשם מצוה.

האם חילוק זה ישפיע גם על גדרי איסור בל תוסיף? האם נאמר שאדם שמתכוון בפירוש שלא לקיים מצוה לא יעבור בבל תוסיף גם לפי עמדת מצוות אינן צריכות כוונה?

מה אתה חושב?

נפנה כעת לסוגיה. המשנה בעירובין דנה באדם שמוצא שני זוגות תפילין מושלכים ברשות הרבים בשבת. כידוע התורה אוסרת לטלטל חפץ יותר מארבע אמות ברה"ר, ולכן אסור למוצא לשאת את התפילין בידיו. אולם, מותר לו להניחם על ראשו, שכן הם נחשבים אז כחלק מלבושו ולא כמשא. האם מותר לו להניח בו זמנית שני זוגות תפילין על ראשו? ת"ק ור"ג נחלקו בכך (עירובין צה.): המוצא תפילין - מכניסן זוג זוג (ואסור להניח בו זמנית שני זוגות), רבן גמליאל אומר: שנים שנים (ומותר להניח שני זוגות בו זמנית).

היה ניתן לפרש שת"ק מתיר להניח זוג אחד בלבד בכל פעם מפני שלדעתו רק אז התפילין נחשבות כלבוש ולא כמשא. אולם, הגמ' הציעה שתי אפשרויות אחרות. נלמד את האפשרות הראשונה לפי גרסת רש"י (שם):

והכא במצות צריכות כוונה קמיפלגי. תנא קמא סבר: לא בעי כוונה ורבן גמליאל סבר: בעי כוונה.

רש"י מפרש (שם):

תנא קמא סבר מצות אין צריכות כוונה... הלכך, כיון דלענין מיפק ידי חובתיה נפיק בלא כונה - לענין בל תוסיף נמי, אף על גב דלא מכוין להו למצוה - איכא בל תוסיף, כיון דזמן תפילין הוא², ורבן גמליאל סבר: צריכות כוונה, לצאת ידי חובתו, הלכך בבל תוסיף נמי לא עבר עד דמיכוין למצוה.

מהו יסוד המחלוקת לפי הסבר הגמ'? הבא ראייה לדברי המג"א מדברי הגמ'!

ת"ק מתיר להניח רק זוג אחד של תפילין בשל איסור בל תוסיף. לדעתו מצוות אינן צריכות כוונה, ולכן גם איסור בל תוסיף אינו מותנה בכוונה לשם מצוה. לכן אסור להניח יותר מזוג אחד של תפילין בכל פעם למרות שמטרת ההנחה היא הצלת התפילין מבזיון ולא הוספה במצוה. רשב"ג, לעומתו, סבור שמצוות צריכות כוונה ולכן גם איסור בל תוסיף מותנה בכוונה לשם מצוה. מאחר שכן, מותר להניח יותר מזוג אחד של תפילין כאשר מטרת ההנחה היא הצלת התפילין מבזיון ולא הוספה במצוה.

הגמ' מציעה אפשרות נוספת (שם):

ואיבעית אימא: דכולי עלמא לצאת לא בעי כוונה (שמצוות אינן צריכות כוונה), והכא, לעבור משום בל תוסיף קמיפלגי. דתנא קמא סבר: לעבור משום בל תוסיף - לא בעי כוונה (כשם שמצוות אינן צריכות כוונה), ורבן גמליאל סבר: לעבור משום בל תוסיף - בעי כוונה.

מהי המחלוקת לפי אפשרות זו? חשוב היטב: מהי סברת החילוק? מדוע שאיסור בל תוסיף יהיה מותנה בכוונה גם אם מצוות אינן צריכות כוונה?

---

2. מדאורייתא. לפי הבנה זו ת"ק ור"ג סבורים שמדאורייתא 'שבת זמן תפילין הוא', וחכמים הם שהורו שלא להניח בשבת תפילין גזרה שמא יטלטל אותם ברה"ר.

הטורי אבן הקשה מההסבר הראשון למחלוקת על חילוקו של הרשב"ם. לפי הסבר זה, ת"ק אוסר להניח שני זוגות משום שלדעתו מצוות אינן צריכות כוונה וא"כ גם איסור בל תוסיף אינו מותנה בכוונה. רבן גמליאל מתיר להניח שני זוגות משום שלדעתו מצוות צריכות כוונה וא"כ גם איסור בל תוסיף מותנה בכוונה. שואל על כך הטורי אבן: אם דברך נכונים, וגם עמדת מצוות אינן צריכות כוונה מודה שלא יצא כאשר כיוון בפירוש שלא לצאת, מדוע ת"ק אוסר על המוצא להניח שני זוגות תפילין, שיאמר לו להתכוון בפירוש שלא לצאת ידי חובה אלא רק להציל את התפילין שמושלכות ברה"ר מבזיון! ומאחר שלכו"ע לא יצא כאשר התכוון בפירוש שלא לצאת, מדוע שיהיה הבדל בין העמדות השונות? מדוע וכיצד המחלוקת הכללית על כוונה במצוות משפיעה גם במקרה זה שבו לפי דברך מוסכם על שניהם שלא יצא? נלמד את הקושיה בלשונו (טורי אבן ר"ה כח):

ובשם הר"ש תירץ דאע"ג דמצות א"צ כוונה הני מילי בסתמא אבל מתכוין להדיא שלא לצאת אינו יוצא... ולי נראה דלמאן דאמר אין צריך כוונה אפילו מתכוין בהדיא שלא לצאת אפילו הכי יוצא, דהא בפ"י דעירובין (דף צ"ה) תנן המוצא תפילין מכניסן זוג זוג ר"ג אומר ב' ב' ומוקי לה בגמ' במצות צריכות כוונה פליגי תנא קמא סבר מצות א"צ כוונה לא לצאת ולא לעבור על בל תוסיף ואי מכניסן ב' ב' אף על גב דאין מתכוין למצוה עובר בב"ת. ור"ג סבר מצות צריכות כוונה בין לצאת בין לעבור משום הכי מכניסן ב' ב' וכיון דאין מתכוין למצוה אין עובר. ואי במתכוין בהדיא שלא לצאת אינו יוצא אפ"ל למ"ד מצות א"צ כוונה אם כן לת"ק נמי יכניס ב' ב' ויכוין להדיא שלא לצאת וכמו שאין יוצא בכהאי גוונא הכי נמי אינו עובר דהא לצאת ולעבור חדא מחתא ניהו, אלא ודאי שמע מינה דלצאת ולעבור אפילו במתכוין להדיא שלא לשם מצוה יוצא והוה הדין נמי דעובר, משום הכי לת"ק דמצות א"צ כוונה אי אפשר בב' ב' בשום ענין משום בל תוסיף.

חזור ולמד שוב את הסוגיה והסבר היטב את קושיית הטורי אבן על הרשב"ם!

---

1. נלמד את תשובתו העמוקה של ר' שלמה היימן³, תשובה שתבהיר ותחדד את משמעות הקשר בין המחלוקת בכוונה במצוות לגדרי בל תוסיף (חידושי ר' שלמה היימן ח"א, ר"ה סימן א):
ומה שנראה לי בישוב קושיתו דהנה למאן דאמר מצות צריכות כוונה פשוט וברור דהכוונה הוא דין בגוף מעשה המצוה ובלי כוונה כגון התוקע לשיר לא נחשב כלל מעשה המצוה... ונראה מה שחדשו ר"ש ותוס' דבמתכוין שלא לצאת לכולי עלמא לא יצא מכל מקום גם בזה נפקא מינה גדולה, דלמאן דאמר מצות צריכות כוונה לא נחשב כלל מעשה המצוה וכמו שבארנו... אבל למאן דאמר מצות אין צריכות כונה הרי לדידיה גם בלי כוונה נחשב מעשה המצוה, ואף במתכוין שלא לצאת דמודה דלא יצא זהו דין רק בקיום המצוה דבעל כרחיה לא נפיק (כלומר, לשיטתו יש כאן מעשה מצוה אלא שהתחדש דין נוסף שאדם אינו יוצא במצוה בעל כרחו)... ולפי דרך זה מיושב נכון קושית הט"א, דהא דחזינן בגמ' דלעבור בבל תוסיף ולצאת חדא מחתא הוא, ואם עשה המצוה בלי כונה למאן דאמר מצות צריכות כונה אינו עובר בבל תוסיף כמו דאינו יוצא המצוה בזה האופן, היינו משום

3. ה'תרנ"ב - י"ז בכסלו ה'תש"ה, 3 בדצמבר 1944. כיהן כר"מ בישיבת אהל תורה שבברנוביץ ובישיבת רמיילס שבוילנה, וכראש ישיבת תורה ודעת בניו יורק.

דלדידיה בלי כונה אינו נחשב מעשה המצוה כלל ממילא אינו עובר בבל תוסיף דבל תוסיף הוא דוקא אם עשה המצוה כהלכתה, אבל למאן דאמר מצות אינן צריכות כונה דלדידיה גם בלי כונה נחשב למעשה המצוה, ואף במכוין שלא לצאת אין זה נוגע לגוף מעשה המצוה, והא דלא יצא משום דבעל כרחיה לא נפיק וא"כ לעבור בבל תוסיף עובר אף במכוין מפורש שלא לשם מצוה, דמכל מקום עשה מעשה המצוה כתקונה, ומיושב קושיית הטורי אבן דלמאן דאמר מצות אינן צריכות כונה אין לו עצה במוצא תפילין להכניסן שנים שנים אף אם יכוין בזוג השני מפורש שלא לשם מצוה.

מהי תשובתו של ר' שלמה היימן?

לדבריו, גדרי כוונה במצוות יכולים להשפיע על גדרי בל תוסיף רק לפי עמדת מצוות צריכות כוונה. שכן, לפי עמדה זו המעשה איננו נחשב כמעשה מצוה ללא כוונה, ותפיסה זו משפיעה גם על גדרי בל תוסיף. עמדת מצוות אינן צריכות כוונה, לעומת זאת, סבורה שלכוונה אין השפעה על אופי המעשה ועל הגדרתו כמעשה מצוה. אמנם, לדעת הרשב"ם גם היא מודה שאדם שהתכוון בפירוש שלא לצאת אינו יוצא. אך גם אז, הסיבה לכך אינה השפעת כוונתו על אופי המעשה, אלא סברה שאדם לא יוצא ידי חובה בעל כרחו. סברה זו אינה יכולה להשפיע על גדרי בל תוסיף, ולכן הכוונה משפיעה על בל תוסיף דווקא לפי עמדת מצוות צריכות כוונה. לכן ת"ק שסבור שמצוות אינן צריכות כוונה, אוסר להניח שני זוגות בו זמנית אפילו כאשר המניח מתכוון בפירוש שלא לצאת – לפי עמדה זו המעשה נחשב כמעשה מצוה גם ללא כוונה, כך שהכוונה לא יכולה להשפיע על גדרי בל תוסיף.